

Anastasova L. O. Osoblivosti to defence of right of intellectual ownership in Ukraine

In a report the features of defence of right of intellectual ownership are probed in Ukraine. Conclusions and recommendations are offered.

Keywords: *right of intellectual ownership, defence of right of intellectual ownership, author and contiguous rights.*

Бобровник Р. С.,

*студент II курсу юридичного факультету
Дніпропетровського гуманітарного університету,*

м. Дніпро, Україна,

Науковий керівник: Хрідочкін А. В., доцент

**СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА
ТА ЙОГО МІСЦЕ В СИСТЕМІ ПРАВА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

В повідомленні досліджуються складові елементи авторського права та його місце в системі права інтелектуальної власності. Пропонуються висновки і рекомендації.

Ключові слова: *авторське право, елементи авторського права, система права інтелектуальної власності, свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості.*

Вступ. Наразі авторське право є повноцінним інститутом правової системи української держави, питання авторського права належить до цивілістики. Авторське право – ключова галузь права інтелектуальної власності. Правові засади, що стосуються висунутої теми містяться у Конституції, де статтею 41 проголошується: кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Стаття 54 визначає, що громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом [1].

Базові поняття, що стосуються даної галузі закріплені законодавством у Законі України «Про авторське право і суміжні права». Окрім визначень, цей Закон охороняє особисті немайнові права і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва – авторське право, і права виконавців, виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення – суміжні права.

Суб'єктами авторського права можуть бути: автори творів, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права.

Об'єктами авторського права слід вважати: твори літератури, науки та мистецтва, яким притаманні наступні властивості:

- творчий характер, що зазвичай несе у собі новаторство, актуальність за умов створення;
- оригінальність, яка полягає в тому, що створений об'єкт є унікальним, відрізняється від інших творів;
- об'єктивне вираження, за допомогою якого твір сприймається іншими людьми.

Властивостей притаманних об'єктам авторського права може бути чимало: обов'язкове чи необов'язкове може бути оформлення прав, різноманітним може бути і призначення витвору, художній рівень, зовнішня форма вираження, оприлюднений він чи ні [2, с. 150].

Повний перелік об'єктів авторського права визначений у ст. 433 Цивільного кодексу України, де визначено: об'єктами авторського права є твори, а саме: літературні та художні твори, зокрема: романи, поеми, статті та інші письмові твори; лекції, промови, проповіді та інші усні твори; драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні, інші сценічні твори; музичні твори (з текстом або без тексту); аудіовізуальні твори; твори живопису, архітектури, скульптури та графіки; фотографічні твори; твори ужиткового мистецтва; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів; збірники творів, якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних), якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; інші твори [3].

Твором визнають сукупність ідей, думок, міркувань, образів, наукових положень, оцінок, висновків, пропозицій тощо, які виникли у процесі творчої діяльності автора і знайшли своє відображення у певній об'єктивній формі. Критерієм, який дозволяє віднести будь-які види творів до цієї категорії, є те, що вони виникли в результаті творчої діяльності або художнього вираження автора. У цьому контексті творчість є процесом пошуку, обробки, виробництва і передачі інформації. Таким чином, і авторський твір також являє собою інформацію певного гатунку [4, с. 120].

Традиційно виділяють такі форми існування творів, як усна, письмова, об'ємно-просторова, твори можуть існувати у формі зображення, звукозапису та відеозапису.

Існує доволі цікава класифікація, згідно з якою об'єкти авторського права поділяються на три групи:

- До першої з них належать ті твори, у яких творчий результат первинно виражений у інформаційному коді і може бути зафіксованим на

нескінченній множині носіїв і на різноманітних їх видах. Сюди ми можемо віднести літературні твори, музичні твори з текстом і без нього, аудіовізуальні твори, географічні та інші мапи, плани тощо, фонограми, бази даних.

- До другої групи належать твори, що виражені у матеріальній речі і невіддільні від фізичного носія. Це твори скульптури, декоративно-прикладного мистецтва, архітектури, садово-паркового мистецтва, містобудування.

- Третя група творів складається з тих результатів, які спочатку були виражені в інформаційному коді, однак автор має намір у майбутньому втілити їх у матеріальному об'єкті або натуральному вигляді. До таких об'єктів належать драматичні або драматично-музичні, сценарні твори, хореографічні твори, твори архітектури, садово-паркового тощо мистецтва у вигляді планів, креслень, макетів.

Право авторства на твір, у відмінності від права на об'єкти науково-технічної творчості, комерційні позначки, виникає в момент його створення, так як для цього не потрібні державна реєстрація, особливе оформлення та будь-які інші дії.

Автором визнається фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір і на цій підставі володіє як майновими, так і немайновими правами на нього. Права ж, що стосуються відношення автора до твору є такими:

- До особистих немайнових прав слід відносити: право авторства, право на авторське ім'я, право на оприлюднення твору та на його відкликання, право на захист репутації автора.

- Коло майнових прав творця є значно ширшим, до них віднесені: право на відтворення, право на розповсюдження, право на прокат, право на надання в тимчасове користування, право на імпортування, право на публічний показ, право на публічне виконання, право на передачу в ефір і сповіщення для загального відома по кабелю, право на доведення до загального відома, право на ретрансляцію, право на переклад, право на переробку. Визначенню підлягають також специфічні майнові права, до яких належать: право на реалізацію дизайнерського, архітектурного, містобудівельного та садово-паркового проекту, право доступу до твору образотворчого мистецтва, право слідування, тобто право автора на частку розміром у 5% від суми продажу оригінального твору.

Згідно із зазначеного переліку, автор може вільно використовувати твір будь-яким способом, у будь-якій формі [5, с. 216].

Висновки. Твори, що є об'єктами права авторства, підлягають охороні. Як факультативний елемент, на певному творі, його оригіналі чи примірниках, задля попередження третіх осіб про захищеність об'єкта, може бути проставлений знак охорони авторського права, що складається з латинської літери «с», зображеної в колі, імені носія прав, року першої публікації твору.

У різноманітних законодавчих актах України прописана юридична відповідальність за порушення авторських прав, порядок їх захисту.

Сучасне законодавство враховує актуальні тенденції правового регулювання як традиційних, так і нових об'єктів авторського права. Насамперед дане твердження стосується вже названого вище Закону України «Про авторське право і суміжні права». Ним вперше було передбачено охорону суміжних прав - прав тих, хто доносить створене авторами до публіки, тобто виконавців, продюсерів, організацій телерадіомовлення.

Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством [6]. За сучасних тенденцій розвитку української держави, суспільства та технологій, авторське право слід відносити до базових культурних прав людини та громадянина. Стрімкий прогрес сфери інформації загалом потребує негайної реакції з боку держави, яка має проявлятися в своєчасному вчиненні дій щодо правового регулювання зазначеної сфери, встановленні його сучасних принципів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Хрідочкін А. В. Інтелектуальна власність: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А. В. Хрідочкін, А. А. Хрідочкіна, О. В. Леонова. – Дніпропетровськ: ДГУ, 2014. – 380 с.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.
4. Харитонов Є. О. Інформаційні технології та авторське право / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – 2017. – № 10. – С. 119–127.
5. Шишко І. А. Авторське право в системі прав особи / І. А. Шишко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2014. – Вип. 28(2). – С. 213–216.
6. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page>.

Бобровник Р.С. Составные элементы авторского права и его место в системе права интеллектуальной собственности

В сообщении исследуются составные элементы авторского права и его место в системе права интеллектуальной собственности. Предлагаются выводы и рекомендации.

Ключевые слова: авторское право, элементы авторского права, система права интеллектуальной собственности, свобода литературного, художественного, научного и технического творчества.

Bobrovnik R.S. Component elements of copyright and his place in the system of right of intellectual ownership

In a report are probed component elements of copyright and his place in the system of right of intellectual ownership. Conclusions and recommendations are offered.

Keywords: *copyright, elements of copyright, system of right of intellectual ownership, freedom of literary, artistic, scientific and technical creation.*

Бородько В.Ю.,
студ. гр. БП-15

Наук. керівник: Шморгун О.С., к. ю.н., зав. кафедри приватного та публічного права факультету підприємництва та права Київського національного університету технологій та дизайну, м. Київ, Україна

**ПРОБЛЕМА ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

В повідомленні досліджується проблема суспільної сумісної власності в умовах реформування українського громадянського суспільства. Характеризуються ознаки права сумісної власності. Даються висновки та рекомендації.

Ключові слова: *право власності, право сумісної власності, ознаки права сумісної власності, сумісна власність та громадянське суспільство, володіння, користування, розпорядження майном.*

Вступ. Існують такі своєрідні суспільні відносини, коли на одне й те саме майно і в той саме час на законній підставі встановлюється право власності. Вони і породжують право спільної власності як право двох або більше осіб за спільною згодою володіти, користуватися та розпоряджатися належним їм майном, що становить єдине ціле [1].

Ідею визначення конструкції права спільної власності створили римські юристи, яка зберіглась й набула усталених ознак: «Майно, що є у власності двох або більше осіб (співвласників), належить їм на праві спільної власності (спільне майно)» (ч. 1 ст. 355 ЦК України) [5].

Об'єктом права спільної власності є майно. У свою чергу ст. 190 ЦК визначає, що «майном» як особливим об'єктом вважаються: а) окрема річ; б) сукупність речей; в) майнові права; г) майнові обов'язки. Спільний об'єкт права спільної власності може складатися з однієї або сукупності речей, які можуть бути подільними або неподільними, проте як об'єкт права власності вони утворюють єдине ціле [2]. А значить, що право кожного зі співвласників поширюється на весь об'єкт в цілому а не на певну його частину.